

lang heeft bij een zuiver stellen van deze dingen; moge ons artikel hem herinneren aan zijn belofte, ons van voorlichting te zullen dienen. En tone hij ons dan, dat er structuurverschillen mogelijk zijn, die met deformatie niets te maken hebben. Wende hij bovenal zijn invloed bij zijn collega's aan om ons van deformatie der strijdmanieren te verlossen.

Misverstands hoogste triomf.

Prof. Ridderbos schrijft in „Geref. Theol. Tijdschrift“:

Gelijk gezegd, zat Prof. Hepp boven zijn eerste paragraaf: „het voortbestaan van de ziel na den dood uitdrukkelijk geloofend“. Hij acht de juistheid van deze zware beschuldiging hoven allen twijfel te kunnen verheffen door een enkel citaat, waarin de woorden voorkomen: „hij (n.l. de mensch) kan dan heel zijn stoffelijke organisatie en zijn bestaan als levende ziel kwijtraken“. Prof. Hepp zegt nu: „wie zijn bestaan... als levende ziel kwijtraakt, bestaat immers als levende ziel — en in die beteekenis is „ziel“ volgens den auteur alleen acceptabel — niet meer voort. Misverstand is alzoo buitengesloten“.

Mij dunkt: het misverstand viert hier juist zijn hoogsten triomf. Wat voor bezwaren ik ook tegen verschillende beweringen van den heer Janse (ook wel tegen het door mij niet geciteerde slot van dit citaat) moge hebben — dat de mensch zijn bestaan als levende ziel kan kwijtraken, is m.i. een zoo onschuldige bewering als er maar kan bestaan. Het is toch duidelijk, dat de uitdrukking „levende ziel“ ontleend is aan het spraakgebruik des Bijbels; en daarin pleegt met deze uitdrukking te worden aangeduid de mensch, zooals hij in dit aardse leven bestaat; in het citaat wordt de uitdrukking dan ook volkomen terecht verbonden met de woorden „heel zijn stoffelijke organisatie“).

De verklaring:

De fout is m.i., dat Prof. Hepp niet begonnen is, den lezer in te lichten over het door hem bestreden systeem en de daaraan verbonden eigenaardige terminologie, die meebrengt, dat men aan het voortbestaan na den dood niet den term „ziel“ wil verbinden. Doordat Prof. Hepp nalaat, dit duidelijk te maken, en aangezien naar de gebruikelijke voorstellings- en zeggwijze het persoonlijk voortbestaan en het „voortbestaan der ziel“ samenvalt, brengt het opschrift „het voortbestaan der ziel... geloofend“ den lezer in den waan, dat heel het persoonlijk voortbestaan geloofend wordt; en als dat dan door andere uitspraken weer wordt tegengesproken, moet de lezer wel denken, dat de bestreden auteur het met de eene hand aanvaardt, maar met de andere verwerpt, en het dus in ieder geval niet met beslisheid handhaaft. Te meer moet deze indruk worden gevestigd, omdat Prof. Hepp in de onmiddellijke voorafgaande inleiding heeft gezegd: „hier betreft het eene waarheid, welke niet eene specifiek Gereformeerde, doch algemeen Christelijk is, door de Christelijke kerk van de apostolische eeuw af is beleden en alleen door sommige secten en door ongelooftige wetenschap werd bestreden“. De lezer moet wel denken, dat de bestreden auteur met zijn „uitdrukkelijke loochening van het voortbestaan der ziel“ op het standpunt van die secten en die ongelooftige wetenschap staat.

Het is m.i. duidelijk, dat Prof. Hepp had moeten beginnen met een samenvattende uiteenzetting van het door hem bestreden gevoelen.

Het voortbestaan gehandhaafd.

Ook dit is van Prof. Ridderbos:

Eén paragraaf had daar zeker nog gevoelig aan kunnen voorafgaan; een paragraaf met een soortgelijk opschrift als het thans door Prof. Hepp vooropgestelde, maar in vrijwel tegengestelde richting wijzend, b.v. met dit opschrift: „het voortbestaan na den dood natuurlijk door allen uitdrukkelijk gehandhaafd“. Dan zou datgene, wat nu door Prof. Hepp in de eerste paragraaf wel ook gezegd wordt, maar niet tot zijn

recht kan komen, op den voorgrond zijn gesteld als groote hoofdzak. En dit zou niet alleen den lezer een beteren indruk hebben gegeven, maar ook veel meer in overeenstemming met de waarheid zijn geweest. Want natuurlijk is dit voor den bestreden auteur evengoed als voor ons belangrijker dan al het andere; ik althans twijfel geen oogenblik, of hij, en degenen, die door de tegen hem gerichte beschuldiging ten deele mede worden getroffen, zouden duizendmaal liever willen, dat al hun geschriften werden verbrand, ja dat de hand, waarmede ze geschreven werden, werd afgehouden, dan dat zij ook maar in het allerminst tekort zouden willen doen aan hetgeen ons door de Schrift aangaande het voortbestaan na den dood, en aangaande 's menschen eeuwige wel of wee duidelijk wordt geleerd.

„Onsterfelijke ziel“.

Prof. Ridderbos merkt in hetzelfde artikel op:

Hier wordt weer de indruk gewekt, alsof de tegen de uitdrukking „onsterfelijke ziel“ ingebrachte bezwaren berusten op een zakelijke verwerping van het voortbestaan; en dit zou dan niet enkel gelden van den in het vorige geciteerden heer Janse — wien, naar ik betoogde, in de interpretatie van zijn citaat evengoed onrecht werd gedaan —, maar ook van de anderen, van wie Prof. Hepp zegt, dat zij zich over het niet-voortbestaan van de ziel niet hebben uitgesproken, maar in deze bestrijding van haar onsterfelijke hem bijvallen.

Het was noodig geweest, eens bedaar na te gaan, wat de eigenlijke inhoud is van het bestrijden van de idee der „onsterfelijke ziel“. Dan zou m.i. aan het licht zijn gekomen, dat het hier over geheel iets anders gaat, en dat hier zelfs dingen worden gezegd, die alleszins overweging verdienen. Behalve het door Dr. Kuiper tegen de uitdrukking eens aangevoerde argument — dat n.l. de ziel, die den geestelijken en den eeuwigen dood ondergaat, wel terdege sterft — meen ik, dat de bekende uitdrukking ook dit bezwaar heeft, dat ze niet laat uitkomen, dat de mensch sterft. Ik weet wel, dat de Schrift ook ergens spreekt van „het lichaam dooden“ en ik meen dan ook, dat in aansluiting daaraan de uitdrukking „onsterfelijke ziel“ een goeden zin kan hebben. Maar de doorgaande uitdrukking der Schrift is toch, dat de mensch sterft; en in de bekende omschrijving van den dood als scheiding van ziel en lichaam ligt toch m.i. ook opgesloten, dat het sterven als uiteenscheuring van wat bijeenhoort den geheelen mensch omvat; dat dus ook de ziel daarin deelt, al weten we, dat ze na die losscheuring een voortbestaan heeft, dat echter alleen voor hem, die door Christus de onsterfelijkheid heeft ontvangen, waarlijk leven is, terwijl het bij anderen slechts in een zeer beperkten en verzwakten zin „leven“ kan worden genoemd. Wanneer iemand dus betoogt, dat de term „onsterfelijke ziel“ feitelijk stamt uit een niet-Christelijke gedachtenwereld, waarin de ziel als het Goddelijk deel des menschen werd voorgesteld als verheven boven den dood, door welken zij enkel uit haar gevangenis verlost wordt — dan acht ik dit betoog alleszins der overweging waardig. En al ben ik geen purist genoeg om nu met die broeders tegen de uitdrukking, die eenmaal burgerrecht verkreeg en onder ons in goeden zin wordt verstaan, zulk een strijd te voeren als de broeders doen, ik kan haar toch allerminst bewonderen.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Uithuizermeeden: F. J. Scholten te Onstwedde en W. Scheele te Hoogerwerf.

Drietal te:

Beetsterzwaag: Cand. J. C. Everaars, hulpred. te Sloten (Fr.), Cand. H. van Minnen, hulpred. te Noordwolde (Fr.) en Cand. A. Vellema, hulpred. te Grouw (Fr.).

Beroepen te:

Bierum: A. W. Wynenga te Jutrijp-Hommerts, Overschild: Cand. P. H. de Kleer, hulpred. te Montfoort, Utrecht (vac. W. Veder): D. Zwart te Aalten, Zonnemaire: A. J. van Slujs te Middelburg.

Aangenomen naar:

Berkum (Ov.): Cand. A. B. Roukema, hulpred. te Lisse, Nieuw-Beets (Fr.): Cand. D. A. Zijlstra, hulpred. te Middelburg.

Bedankt voor:

Oosterbeek: D. Scheele te Assen.

Intrede te:

Wester-Knlden: Cand. J. van Hoegge. Tekst: 1 Cor. 2:1 en 2.

Emeritaat: D. C. Lindeboom.

De Classis Amsterdam verleende haar goedkeuring aan het besluit van den Raad der Geref. Kerk van Amsterdam, om aan D. C. Lindeboom op zijn verzoek met ingang van 1 Mei a.s. eervol emeritaat te verleen op grond van 40-jarige diensttijd.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Borsselle, Bruinisse en Meliskerke: P. Honkoop te 's-Gravenhage.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK

Beroepen te:

Emat (Gld.): E. van Asch te Sommeledijk, Engelen en te Veldhoven: Cand. W. A. Vrijlandt te Biering, Giesse-Rijswijk: Cand. P. Schooneboom, hulpred. te Lisse.

Leeuwarden: H. J. Drost te Aalten.

Makkum: B. C. Visser te Olkenbroek.

Mecuw (N.-Br.): Cand. J. F. N. van Harreveld te 's-Gravenhage.

Meppel: Th. A. Vos te Nieuwe Pekela.

Middelburg: J. van Woerden te Zwaamerdam.

Midwolda (toez.): Cand. S. Hoekstra, hulpred. te Joure.

Schore: Cand. A. Postma, hulpred. te Assen.

Vark: Cand. L. Metselaar, hulpred. te IJsschmonde.

Wijhe: W. Th. Hoek te Hardenberg.

Zegveld: J. G. van Ieperen te Leerbroek.

Aangenomen naar:

Budel: Cand. A. Bloemendaal te Drempt.

Colmschate (Ov.): A. v. d. Walle te Eek en Wiel.

Oldebroek: B. G. C. Steenbeek te Bommekom.

Veghel (toez.): J. H. Denee te Asten.

Zaamslag (toez.): G. W. Korcevaar te Biggemarkte.

Bedankt voor:

Amsterdam: M. G. Gerritsen te Amersfoort.

Kerkdriel: A. Kessie te Haamstede.

Nijland: R. Bijlma te Eexta.

Intrede te:

Daarje: M. B. Verkerk. Tekst: Joh. 19:19 en 20.

Dordrecht: R. J. D. Beereklamp. Tekst: 1 Cor. 2:2.

Wierden: K. v. d. Pol. Tekst: Coll. 4:3.

Wie heeft vóór 1 April het grootste aantal nieuwe abonné's aangebracht?

Het antwoord komt in 't volgende nummer!

En de gelukkige ontvangt de Drie deelen

Prof. Dr K. Schilder „Christus in Zijn lijden“.

Correspondentie van de Administratie

Herinnering.

8 April geven wij de kwitanties af voor het abonnementsgeld over den termijn 1 April—30 September 1937 (ad f2,50 + 15 cts incassokosten). In verband hiermee verzoeken wij onze abonné's, die, teneinde deze incassokosten te vermijden, er de voorkeur aan geven het bedrag te remitteren, dit vóór genoemden datum te willen doen. (Postrekening 36000). Op het stortingsbewijs gelieve men het juiste adres te vermelden, waaraan het blad gezonden wordt.

Rekeninghouders bij den Postcheque- en Girodienst geven wij in overweging, gebruik te maken van de gelegenheid tot automatisch giroreken. Men behoeft hiervoor slechts eenmaal een formulier in te vullen en onderteekenen, waarna het Centrale Postgirokantoor tegen een geringe vergoeding van 3 cent per keer verzorgt, dat, zolang men abonné wenschte te blijven, prompt op den eersten dag van elk half jaar het bedrag van het abonnementsgeld op onze rekening wordt overgeschreven.

De bedoelde machtigingsformulieren zijn gratis verkrijgbaar aan elk postkantoor, of worden deagewensd op aanvraag ook door ons toegezonden.

DE UITGEVER

Aan onze Abonnees!

Wij mogen U met vrijmoedigheid vertellen, dat het aantal abonnees steeds toeneemt en dat vele abonnees in het werven ijverig zijn.

Doet U ook al mee?

Als blijk van erkentelijkheid hebben wij een lijst met een keur-collectie boeken samengesteld, waaruit abonnees, die één of meer nieuwe abonnees aanbrengen, een keuze kunnen doen. Wilt U uw krachten beproeven? Indien U ons de lijst aanvraagt, zenden we ze U gaarne toe.

Bovendien stellen we voor den abonnee, die vóór 1 April 1937 de meeste nieuwe abonnees aanbrengt, nog als premie beschikbaar de drie deelen van Prof. Dr K. Schilder's „Christus in Zijn lijden“.

Succes toegewenscht door de uitgevers

Oosterbaan & Le Cointre - Goes

1 April begint het 2e halfjaar van den 17en jaargang. Een geschikte datum voor ingang abonnement!

WEET U

dat er een „Ver. van Organisten bij de Geref. Kerken“ bestaat, die o.a. ook onze Kerken van advies dient bij orgelbouw, -restauratie of het benoemen van organisten?

KENT U

„Organist en Eredienst“, het maandblad, door deze vereniging uitgegeven, bevattende verschillende leerzame artikelen betreffende kerkzang, orgelspel enz., bovendien vaak voorzien van een muziekbijlage?

ZOUDT U

dat blad ook niet willen lezen? Het wordt U gratis toegezonden indien U donateur (min. f2,50 p. j.) of begunstiger (min. f1.— p. j.) van deze vereniging wordt. Aanmelding en gratis proefnummers bij den 2en Secretaris: R. HUIZENGA, Bilderdijkstraan 79, Rijswijk (Z.-H.).

Uitgifte van een 35-jarige 4% Obligatieleening der Gereformeerde Kerk van Gouda.

(Vrij van huidige couponbelasting)

groot f70.000.—

in stukken van f1000.—, f500.—, en f250.—

tegen den koers van 100 %.

De gelegenheid tot inschrijving op deze leening is opengesteld bij onze kantoren te Rotterdam, Pampusburgsingel 13 en Beijerlandschelaan 167, waar prospectussen en inschrijvingsbiljetten verkrijgbaar zijn.

ROTTERDAMSCH E BOAZ BANK N.V.

ZENDINGS LIEDEREN

Dit bundeltje bevat 38 Zendingliederen, op daarbij aangegeven, alom bekende wijzen, te zingen door kinderen en grootten. Te gebruiken zoowel op kinderzendingsscholen als op andere zendingssamenkomsten.

Prijs f0.35; bij minstens 50 exx. à f0.20 per ex.

GOES.

OOSTERBAAN & LE COINTRE

Belangrijk voor Kerkeraden!

HEDEN VERSCHIEEN:

VOOR GOD

EN ZIJNE

HEILIGE GEMEENTE

DOOR

Ds J. OVERDUIN

Een persoonlijk woord tot hen die Belijdenis des geloofs doen.

PRIS SLECHTS 40 CENT

Kerkeraden, die dit smaaktvol uitgevoerde boekje willen nitreken aan de nieuwe lidmaten, kunnen een exemplaar ter kennismaking aanvragen. Bij getallen wordt het boekje voor veel lagere prijs geleverd.

In elken Boekhandel

J. H. Kok N.V. Kampen

Zoo is van onzen Vraagst. noemen. Iets is van halve eeuw niet te vinden aan h. De zin van had, begin na-oorlogs. Toch heb invloed d. loen zoov liturgische waarlangs gen. En d. met delibe plannen e. Vraagst. liturgische nauwkeur precies va zeker is, aan te w. Zij is inte wel Room keuring d. om dit t.

17c JA.
Medew.
Brugg
Meyr.
Dr. B.
Drs. J.
Ermel.
s-Grav.
Philad.
Ds. F.
Alle st.
Prof.
INHOUD: I.
I. — Uit d.
lijk Leven:
ake lijd.
Synode. —
Uit het Pol.
I. — Het
— Mus. K.
Historie: I.
Kerk. I.
nieuw enz.

Een
Het gees
ook door
voor litur.
Wanneer
waakt is,
stellen.
Het is i
schijnsel i
een datum
het zich l
terwijl het
Evenmin
aanwijzen,
het op al
wel geen
laat zich
wassen, d
staant.
En ook
factor afle
schijnsel i
de tegenst
tot verklar
geldt niet
keerd. Oo
vloeding g
wordt me
verlangen
algemeen
zeer onder